

2011. DECEMBER 29. CSÜTÖRTÖK

2PÉTER 3,1–7

DR. PERES IMRE

^{3,1}Ez már a második levél, szeretteim, amelyet hozzátok írok: ezekben emlékeztetés által ébresztgetem tiszta gondolkodásokat, ^{3,2}hogy eszetekbe jussanak a szent próféták előre megmondott szavai, és apostolaitoknak az Úrtól és Üdvözítőtől kapott parancsolatai. ^{3,3}Tudjátok meg elsősorban azt, hogy az utolsó napokban csúfolódók támadnak, akik mindenből gúnyt űznek, akik saját kívánságaik szerint élnek, ^{3,4}és ezt kérdezzétek: "Hol van az ő eljövételének ígérete? Mert mióta az atyák elhunytak, minden úgy maradt, amint a teremtés kezdetétől fogva van." ^{3,5}Mert rejtve marad előttük, szándékosan meg is feledkeznek róla, hogy egek régóta voltak, és föld is, amely vízből és víz által állt elő az Isten szavára. ^{3,6}Ez által az isteni szó által az akkori világ özönvízzel elárasztva elpusztult, ^{3,7}a mostani egek és a föld pedig ugyanezen szó által megkímélve megmaradtak, hogy tűznek tartassanak fenn az ítéletnek és az istentelen emberek pusztulásának napjára.

Amit a textusról tudni kell:

- exegetikai megjegyzések
- teológiai összefüggések feltárása

Az apostol itt korábbi levelére hivatkozik, amelyet olvasóinak valószínűleg a világ végével kapcsolatos problémák miatt fogalmazott nekik. Ez elárulja, hogy a levélolvasók eléggé apokaliptikus hangulatban lehettek vagy ez terjedt környezetükben, ami sok lehetőséget ad a találgatásra és félrevezetésre. A hamis tanítók ezt nagyon jól ki tudták használni, ezért is születik a levélnek ez a része. Visszautalás történik az Úr

és apostolai szavaira, il. a hamis tanítók kétkedéseire, akik az idő múlása miatt kétségbe vonják az apostoli kérés által hirdetett végítéletet és parúziát. Az érvelés logikus: ahogy Isten a régi időben az Ige és víz által keletkezett világot özönvízzel árasztotta el, a hitetlenek és erkölcstelenek miatt most újabb ítéletet hoz a világra. A mostani ítélet a tűz általi pusztulás lesz.

Exegetikai megjegyzések

1–2. vers

Az apostol emlékezteti olvasóit, hogy a most felmerült kérdésekről már egyszer írt nekik. Ez a levél immár a második ebben az ügyben. Azonban nem röstell másodsor is írni nekik, ugyanolyan szeretettel.¹ Most is szeretteinek nevezi őket (ἀγαπητοί). Nem is tehet mást, hiszen sorsukat őszinte szeretettel és felelősséggel viseli szívében. Most is késztetést érzett arra, hogy emlékeztesse őket korábbi szavaira (ὑπόμνησις), és ezáltal is ébresztgesse (διεγείρω) tiszta gondolkodásukat. A „tiszta gondolkodás” (εὐλικρινὴ διάνοια) kifejezés itt valószínűleg a józanságot vagy tisztánlátást akarja kifejezni, hogy az apokaliptikus hangulatú végvárásban senki ne tévessze meg őket. Ezért az ő szavai is azt a hitelességet akarják erősíteni, hogy a világ végét is a korábbi szent iratok összefüggésében vizsgálják és értelmezzék. Ezért hivatkozik először is a szent prófétákra, akik előre megjövendölték (προλέγω) különböző kijelentéseik és beszédek (ῥήματα)

¹ Az apostol a „korábbi levél” alatt feltehetőleg az 1Pt-re gondolhatott. De nincs kizárva az sem, hogy a levélíró az „első levél” alatt a 2Pt 1-2 anyagát érti, és ez 3. fejezet már a „második levélnek” számít. Ebben az esetben azonban a szerző nem ismerte volna a 2Pt levelét. Ez azonban nem nagyon valószínű. Vö. Anton VÖGTLE, *Der Judasbrief – Der zweite Petrusbrief*, EKK XII, Zürich-Düsseldorf-Neukirchen-Vluyn, Benziger-Neukirchener Verlag, 1994, 212.

által az Isten cselekvését, így az eszkatológiai események lefolyását is. Közben közelebbről nem definiálja ugyan, hogy kik voltak azok a próféták, de mindenképpen az ószövetségi prófétákra kell gondolnunk, mert őket illeti a „szent” (ἅγιοι) jelzővel.² Majd még két „tanúra” hivatkozik, akik szintén az ő szavait hivatottak erősíteni. Először is a közösség korábbi apostolaira (ἀπόστολοι ὑμῶν) gondol,³ és egyúttal az Úrra és Üdvözítőre is, akiktől az apostolok kaptak bizonyos „parancsolatokat” (ἐντολή).⁴ Ezek tartalma nem egészen világos, de sejteni lehet, hogy itt az apostol Jézus parúziájára, a hamis próféták és messiások fellépésére és az utolsó idő feltehetőleg drámai eseményeire akar hivatkozni. Ezzel az apokaliptikus tradíciónak egészen elejére akar utalni, magára a földi Jézus Krisztusra, aki az ő tekintélyét is erősítheti és hitelesítheti.

3–4. vers

A figyelmeztetés, amit az apostol meg akart írni, azokra vonatkozik, akik az utolsó időben (ἐπ’ ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν), mint csúfolódók támadnak. Ez közvetlen jelzés arra, hogy az apostol saját idejüket már közelinek érzi a végső napokhoz, Jézus visszajöveteléhez. A csúfolódók (ἐμπαίκται) gúnyt fognak űzni mindenből, ami a gyülekezettel, a próféciákkal és Jézus visszajövetelével kapcsolatos volt. Az apostol itt sem hagyja ki, hogy ne említse meg a gúnyolódók feslett életét, amelyet saját (erkölcstelen) vágyaik (ἐπιθυμία) szerint folytattak.⁵ Ezek kényes kérdéseket tesznek fel a gyülekezetnek, amikor kérdezik: „Hol van az ő eljövételének ígérete? Mert mióta az atyák elhunytak, minden úgy maradt, amint a teremtés kezdetétől fogva van.” A kérdések abból a kételkedésből származnak, amely kétségbe vonja, hogy a régi próféciák igazak-e, és hogy tényleg be kell-e hamar következnie a világ végének. Az argumentáció abszolút logikus emberi szinten zajlik, mert a tapasztalat igazolta, hogy a teremtés óta semmi sem változott: az atyák (οἱ πατέρες) is elhunytak, és a világ története folyik tovább, változás vagy veszélyeztetettség nélkül. Az egyik oldalon látjuk a túlfűtött orientációt a végvárás hangsúlyozására, ami sok keresztyén közösségre lehetett jellemző, amikor már életükben várták vissza az Urat. A másik oldalon talán éppen ezt használták ki a libertinisták, akik ezzel szemben abszolút vég nélküli világot képzeltek el, ezért is beszélhettek gúnyolódva az apokaliptikusokkal.

5–7. vers

Az apostol védi azokat, akik szív szerint örülnének az Úr közeli napjának. Ugyanakkor neki is magyarázatot kell adnia – a hitetlenkedőknek, de a saját követőinek is, hogy miért nem jön el az Úr, és mikor fog bekövetkezni a vég. Ennek több okát látja. Hangsúlyozza, hogy ezt nem mindenki értheti meg, mert ezt nem mindenkinek jelentette ki az Úr. A hitetlen libertinisták előtt ez a titok rejtve marad (λαίθηνω), ezért annak helyes megértése elkerüli figyelmüket. Ugyanakkor pont azzal argumentál, mint ők, csak nekik pont fordítva jön ki a logikából a válasz.⁶ A régi zsidó teremtéstörténeti eseményekre hivatkozva,⁷ azt mondja, hogy az eget régóta léteznek, és a föld is víz által keletkezett. Az Isten szava (λόγος τοῦ θεοῦ) hozta ezt így létre (συνεστῶσα: összeállt).⁸ Isten szava ugyanúgy előidézte azt, hogy az akkori teremtett világ (ὁ τότε κόσμος) vízbe borult, mert özönvíz borította el, amely elpusztította (ἀπόλλυμι) azt.⁹ A döntő akkor is az Isten szava volt. Az apostol szerint az eget és a föld most is (νῦν) Isten szavától függnék: Isten megtartja őket (egyelőre) épségben, tehát megmaradnak, és tovább léteznek az akkori jelen időben, de nem vég nélkül, úgymond szabadon magukra hagyva, hanem mintegy „őrizve” vagy fenntartva (θεσσαυρίζω) ugyanezen Isten szava által. Ez Isten akaratából van így, aki bölcsen cselekszik, ezért őrizi őket (τηρέω), hogy majd egy napon, amely ítélet és pusztulás napja lesz (ἡμέρα κρίσεως καὶ ἀπωλείας), tűznek (πῦρ) adja át őket. Ez a kozmikus tűz apokaliptikus pusztulást fog jelenteni a világnak és az istentelen emberek-

² Érdekes, hogy az Ószövetség a prófétákat nem nevezi „szentnek”, hanem „igaz”-nak. Csupán az Ef 3,5 használja ezt a jelzőt a keresztyén prófétákról, ill. az 1Pt 3,5 az istenfélő asszonyokról. A 2P írja talán azért veszi használatba ezt a jelzőt, mert megfelelő ellentétet jelenthet számára a hamis prófétákkal és a hamis tanítókkal szemben: Anton VÖGTLE, *Der Judasbrief – Der zweite Petrusbrief*, 213-214.

³ Az apostolokra való hivatkozás nagyon fontos volt, mert azt az alapot adta az egyháznak, amit maguk az apostolok jelképesen alkottak (vö. Ef 2,20): A.R. C. LEANEY, *The Letters of Peter and Jude*, CBC, Cambridge, University Press, 1967, 129.

⁴ Itt nagyon közel áll a szerző a Jud 17 anyagához: *Ti azonban, szeretteim, emlékeztek meg azokról a beszédekről, amelyeket a mi Urunk Jézus Krisztus apostolai előre megmondtak.* Az apostolok hagyományai fontos hivatkozási forrást jelentett a későbbi egyház számára is: vö. 2Kelem 14,2; Plük 6,3; IgnFilad 5,1-2; 9,1-2.

⁵ Vö. Júd 18-19: *Az utolsó időben csúfolódók támadnak, akik istentelen dolgokra irányuló szenvedélyeik szerint élnek. Ezek szakadásokat támasztanak, testi emberek, akikben nincsen Szentlélek.*

⁶ Ez érdekesnek mutatja az apostoli és posztapostoli hermeneutika megközelítési és írásértelmezési módszerét.

⁷ Érdekes látni, hogyan dolgozza bele a szerző a zsidó apokaliptikus vonatkozásokat, aminek pl. az eget (οὐρανοί) is mint többes számú jelzője része: vö. Walter GRUNDMANN, *Der Brief des Judas und der zweite Brief des Petrus*, THK NT 15, Berlin, Evangelische Verlagsanstalt, 1974, 113.

⁸ Vö. 1Móz 1,6-9 és Zsolt 24,2. Különös hagyományt tükröz pl. Jubil 2,1-7.

⁹ Vö. 1Móz 7,11. Hasonló apokaliptikus hangsúlyt kap a hénochi leírás: eth.Hen 83,3-5.

nek (τῶν ἀσεβῶν ἀνθρώπων). Ahogy tehát kapcsolat volt a régi és a mostani világ között, olyan kapcsolat van a mostani és az eljövendő világ között, a teremtés és az ítélet tekintetében. Az igazi kontinuitást az Isten szava jelenti, amely akkor a víz, most pedig a tűz által ítéli meg a világot, ezzel jelezve, hogy a poszt-apostoli korban levő apokaliptikus összekötötte a vízítéletet a tűzítélettel.¹⁰

¹⁰ Walter GRUNDMANN, *Der Brief des Judas und der zweite Brief des Petrus*, 113-114.

Prédikációvázlat

1. A tiszta gondolkodás

Sok minden befolyásolja gondolkodásunkat, és nem mindig tiszta a fejiünk. Főleg ha olyan környezetben élünk, vagy olyan társaságba járunk, amely „befüstöli” agyunkat, máskor meg jól „kimossa”. Attól is néha üres a fejiünk, hogy felejtünk: éspedig nemcsak az öregedés következtében, hanem mert lankad bennünk az Úrra való figyelés. De ha igaz, hogy *az ismétlés a tudás anyja*, akkor mennyivel inkább kell emlékeztetnünk magunkat és egymást Jézus szavaira, cselekedeteire, és drága

ígéreteire, amelyek által ébren tarthatja hitünket, szeretetünket és emlékezésünket. Minden istentisztelet, igeolvasás, ének vagy ima ilyen „emlékezés”, amely élővé teheti előttünk az Urat.

2. Gúnyt és ítélet

Nem jó gúnyt űzni Isten szavából vagy szolgálóból, csak azért, mert azt nem értem, vagy túl bonyolult. Igaz, könnyebb valamit tagadni, mint elhinni. A gúnyolódók és csúfolódók bölcsebbnek akarják láttatni magukat azoknál, akik alázatosan hisznek, még ha nem értik is. Pedig éppen az ő fejükben gabalyodott minden össze. Leginkább a gőg, a fontoskodás és a hitetlenség. De vég nélkül nem lehet gúnyt űzni. Isten fenntartja az ítéletet azoknak, akik ezt teszik. Hogy egyszer szembesüljenek azzal, hogy amit könnyelműen kigúnyoltak, most mint súlyos igazság sújtsa őket jóvátétel nélkül. De milyen fájdalmas lesz az ilyen felocsúdás.

3. Kinek mit mond az Írás

Kinek mit mond az Írás – ez sok mindentől függ. Például attól is, hogy ki mit keres benne, vagy mi előtt nyílik meg a szíve. Valaki életet, hitet és reményt keres benne. És megtalálja, mert Krisztus Lelke adja magát neki. Valaki fegyvert, gőgöt-gúnyt vagy okoskodást – azt is megtalálja benne, mert azzá teszi, amit Isten igéjéből magáévá tett. Aki önmagát vitte bele az Írásba, annak csak saját arca-lelke köszönhet vissza - más nem is találhat az ilyen. Aki Krisztust megy oda keresni, az Krisztust hozza ki onnan, és annak Krisztus felel élő szavával.

4. Isten szava

Isten szava teremt, és ítél. Szava erő, amely alkot, összezúz és újjáteremt. Így tartja fenn az egyensúlyt a világban. Életünk sem lehet kivétel. Nem kénye-kedve szerint cselekszik, hogy fitogtassa erejét, ahogy az embereknél szokás. A mentő szeretet és alkotó akarat érvényesül minden művében. Teremtő társai lehetnének az Úrnak, ha nem rontanánk le mindent, amihez nyúltunk. Magunk is „keresztbe állunk” olykor kezében, és nehéz minket szépné, jónak tenni. Jön hát a Szó, mely teremt, ítél és újjátesz. Csak érteni Őt, csak azt ha tudnánk, és hívő szívvel csendben követni.